

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XX. Nonnulla circa licitum, vel illicitum honoris appetitum quæsita,
quando scilicet is rationi conformis sit? quando honor negligi, vel non
negligi poßit? & quale in eo sit præmium, vel ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-45699

mortalis est, & caduca. Ita qui hac locuti sunt, umbram quamdam virtutis viderunt, ipsam virtutem non viderunt. Defixi enim fuerunt in terram; nec vultus suos in altum erigebant, ut eam possent intueri; quae se se à cali regionibus ostentabat. Hac causa est, cur praeceptis eorum nullus obtemperet; quoniam aut ad vitia erudiunt, si voluptatem defendunt; aut si virtutem asserunt; neque peccato poenam minantur, nisi solum turpitudinis; neque virtuti vllum praeium pollicentur, nisi solum honestatis & laudis; cum dicant, non propter aliud, sed propter se ipsam expetendam esse virtutem. Beatus est igitur sapiens in tormentis, sed cum torquetur pro fide, pro iustitia, pro Deo, illa patientia doloris beatissimum faciet. Est enim Deus, qui solus potest honorare virtutem; cuius merces immortalitas sola est. Quam qui non appetunt, nec religionem tenent, cui aeterna subiacet vita, profectio neque virtutis vim sciunt, cuius praeium ignorant.

CAPVT XX.

Nonnulla, circa licitum, vel illicitum honoris appetitum, quaesita, quando scilicet is rationi conformis sit? quando honor negligi, vel non negligi possit? & quale in eo sit praeium, vel incitamentum virtutis?

I.

Plutarch. in
Lysandro.Dion. Ni-
ceus.Fulgos. lib. 8.
cap. 15.

Est quoddam bonum honorem, & quidem inter externa hominis bona maximum, supra falsi sumus, ecquid ergo illud bonum, nisi ob praedictas causas, appetere non licet? Cur vitio vertatur Lysandro Lacedaemonio, quod ductus gloriae desiderio, Choerilum Poetam secum semper haberet, ut carminibus ea celebraret, quae ipse armis atque virtute gessisset? Cur Augustus reprehendatur, quod, cum testamentum suum scripsisset, libellos etiam quatuor adiecerit: in quorum secundo res à se gestas ideò annotavit, ut in columnis aeneis ad sepulchrum suum insculperentur? Cur M. Tullius Cicero carpitur tamquam ambitiosus, quod longa epistola à L. Luceio ciue Romano enixè petierit, ut Catalinae coniurationis historiam seorsim ab alijs rebus, ad propagandam nominis sui famam, scribere vellet: neque abstinuerit, illud quoque deposcere, ut in ea etiam aliquid amicitiae daret, ipsoque viuente, eam ederet, ut viuens gloria sua perfrui

perfrui possit? Si enim gloria quoddam bonum est, cur eam non liceat exambire? Ita quis dubitare possit. Sed profectò non omnis appetitus boni bonus est. Alioquin enim etiam fur bene appeteret marsupium alienum; & mœchus bonam alterius uxorem; & Lucifer diuinos honores rectè appetijset. Necessè est igitur, vt appetitus boni regulæ rationis sit conformis; quam regulam si transcendat, sit vitiosus. Regulam autem hanc Ethnici difficiliùs, faciliùs intellexerunt Christiani. Quia, cum honor sit reuerentia alicui in testimonium excellentiæ eius exhibita, duo in illa excellentia reperiuntur. Vnum est, quòd illud, quo excellit homo, non habeat à semetipso, sed sit quasi quiddam diuinum in eo. Quade causa non debetur illi primariò honor, sed Deo. Vnde, *Qui gloriatur, in Domino gloriatur. Ille, ait S. Anselmus, in solo Domino gloriatur, qui cognoscit non suum, sed illius esse, non solum vt sit, sed etiam vt non nisi ab illo bene sit sibi, à quo habet vt sit.* Alterum est, quòd illud, in quo excellit homo, ei à Deo detur, vt per id alijs proficit, aut etiam sibi ipsi. Quamobrem vt appetitus honoris regulæ rectæ rationis congruat, debet in primis referri in Deum; aut certè eo sine saltem homini debet placere testimonium propriæ excellentiæ, quod ei ab alijs exhibetur, vt ex eo via illi paretur ad suam, vel aliorum spiritualem vtilitatem, atque ita etiam demum honor ad diuinos honores tendat. Hoc est, quod pauci viderunt Ethnicorum; nec multi exercent Christianorum. Et si enim titulus, potestas, vel honor ritè possit appeti, etiam ad Remp. rectè gubernandam, ipsa tamen quoque Reip. gubernatio tandem tendere debet, non tantùm ad Politicam pacem, sed etiam ad æternam hominum salutem consequendam. Huc nisi tendat honor, vanus est, & contemnendus.

Cur igitur illi vituperantur, qui honorem suum non curant? Cur dicitur: *Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi & magni?* Nimirum eadem est ratio, quia hi sæpe & sibi, & proximo prodesse possent, si nomen bonum retinerent. Quod si temerè profligent, non rarò in causa sunt, vt nomen quoque ipsius Dei aut religionis blasphemetur. Sed vel maximè vituperabiles sunt isti famæ suæ decoctores, quia insuper habent honorem, quem recta ratio dicat, dum non vi-

S Thom. 2. 2.
q 131. 2. 1.

1 Cor. 1. 31.
S Anselm.
ibid.

II.

Eccli. 41. 15.

tant ea, quæ honori è diametro aduersantur: quales sunt publici ganeones, lurcones, bibones, milites gloriosi, qui Martem in lingua, non in machæra gerunt; non manu strenui cùm pugnant, sed pedibus expediti, quando putant fugiendum. His talibus utique optandum esset, ut ad nomen atque honorem suum magis attenderent, neque in tot infamias se se præcipitent. Alexander Magnus dicere solebat: *Homeri se Thersitem esse, quàm Chærilis Hectorem aut Achillem, malle.* Qui etiam edicto vetuit, ne à quoquam pingeretur, præterquam ab Apelle; aut à quoquam ærsculperetur, præterquam à Lysippo, artificibus illius ætatis præstantissimis. Et L. Sylla, de bonis, in foro proscriptorum subhasta venditis, quædam malo Poëtæ donari iussit, ea lege, *ne in posterum de se scriberet.* Noluerunt isti, malos artifices effigiem suam facere, aut de se loqui, ne malè bona explicarent: quântò secius faciunt, qui ita viuunt, ut boni & mali de illis pessimè loqui cogantur, si velint proferre veritatem? Non abijcienda est igitur boni nominis cura, ne in vitia, quæ honori contraria sunt, atque opprobria incurramus. Quæ monitio non gloriæ ambiendæ, sed vitandæ contumeliæ est occasio. Ita nimirum viuere oportet, non ut laudemur, sed ut laudem mereamur; hoc virtutis est, illud ambitionis. Non propter ventum, sed propter portum libenter secundo æstu nauigamus.

III.

Aristot. lib. 7.
Ethic. c. 12. &
lib. 4. c. 3.

Val. Max.
lib. 2. cap. 8.

At diximus, ex Aristotele, honorem esse debitum virtutis præmium, quod si ita est, cur id, quod nobis, tamquam justum præmium virtutis debetur, non fas sit appetere? Sic olim Romani duces, Prætores, Consules, Dictatores, Imperatores, re in bello bene gesta, & postea, ut lege cautum est, si quinque millia hostiũ vna acie cecidissent, triumphales honores petierunt. Sic Romulus, Acronæ Cœninentium rege sua manu caeso, primus, eiusque postea exemplo, Tarquinius Priscus, L. Cæcilius Metellus A. V. 10111. Marcellus, an. 10331. P. Scipio Africanus, an. 10419. L. Æmilius Paulus, an. 10507. Scipio Africanus posteriore anno 10611. L. Mummius, an. 10719. Marius, an. 10811. Sulla, an. 10911. & Pompeius tertium triumphauit. Qui omnes, cùm triumphum peterent, meritos honores petierunt. Quid igitur in ea petitione vitij latebat? Potuerunt nempe triumphum

uarijs

varijs de causis desiderare. Si idcirco eum desiderarunt, ut alij quoque ad similia virtutum opera excitarentur, aut ut ipsi tanto maiorem in hostes obtinerent auctoritatem, non mala fuit ea triumphipetitio: Si autem, ut virtutis suæ pretium præmiumque reportarent, quod plerumque solebant facere, *evanuerunt in cogitationibus suis*, potuitque merito illis dici: *Fily hominum usquequo grani corde? ut quid diligitis vanitatem, & quaritis mendacium?* Nequaquam enim honor est, diciturque præmium virtutis, ratione eius, qui virtute præditus est, quasi nimirum, qui ex virtute agit, honores eiusmodi sæculares, tamquam virtutis suæ præmium debeat postulare. Verum enim præmium virtutis est beatitudo cælestis, quæ, tamquam legitimus ac genuinus, non spurius, finis virtutis, est expetenda. Quando igitur honor virtutis esse, præmium affirmatur, non est id intelligendum ratione illius, qui virtutem possidet, quasi is pro virtutis suæ præmio honorem & gloriam debeat affectare; cum, ex ipsius etiam Aristotelis sententia, nequaquam sit sufficiens præmium virtutis honor; sed intelligendum est, ratione aliorum, qui non habent aliquid maius, quàm honorem, quod virtute prædito in præmium reddant. Duo itaque hîc attentè sunt animaduertenda, vnum est, ne honorem ipsi ambiamus, quamuis nobis ex iustitia ab alijs debitum; alterum, ne honorem, quem alijs, ob virtutem, vel alias excellentias debemus, impendere negligamus. Valde enim, inter miseros mortales, consuetum est, ut contrarium faciant. Nam plerique se ab alijs cupiunt honorari; ipsi autem, ut alios honorent, ægrè adducuntur. In causa est amor sui. Aliud præscribit amor proximi. *Quia charitas non est ambitiosa: non quarit qua sua sunt.* Invidia autem omnia inuertit, & tamquam fallente oculo ea, quæ superiora sunt, infra; quæ autem inferiora, supra videt, sicut is qui in aqua cernit arbores radice sursum tendentes; aut qui in speculo quæ dextera sunt, sinistro; quæ sinistra, dextero loco stare arbitratur: ita enim liuor, quæ in se reprehensione digna sunt, laude digna, quæ in alijs laudanda, vituperanda arbitratur; & qui alijs est Momus, facilè sibi ipsi fit Suffenus.

Supereff alia dubitatio, quo modo malum esse possit, illud appetere, per quod homo ad bonum prouocatur, & reuocatur à malo?

Rom. 1. 21.
Psal. 4. 3.

Aristotel. lib.
4. Ethic. c. 39

1. Cor. 13. 5.

IV.

malo? Multi enim, ne honorem perdant, fugiunt peccata; multi, ut honorem adipiscantur, egregia solent facinora perpetrare. Quod videre fuit in Mutio Scauola errorem manus suae coram rege Porfenna, flammis corrigente. *Cum autem in media parte fori, vasto ac ac repentino hiatu terra subsideret, responsumque esset; ea re illum tantummodo compleri posse, qua Pop. Rom. plurimum valeret; Curtius & animi & generis nobilissimus adolescens, interpretatus, urbem nostram, ait Valerius Maximus, virtute armisque, praecipue excellere: militariibus insignibus ornatus, equum conscendit, eumque vehementer ad motis calcariibus praecipitem in illud profundum egit. Super quem vniuersi ciues honoris gratia certatim fruges iniecerunt, continuoque terra pristinum habitum recuperauit. Magna postea decora in foro Romano fulserunt: nullum tamen hodieque, quod pietate Curtii erga patriam clarius obuersatur exemplum: cui principatum gloria obtinuit, nihil aequale fuit a Romanis decantatum. Et M. Tullio teste, omnes ad studia incenduntur gloria. Negari non potest gloriae cupiditatem horum facinorum causam extitisse. Quæri tamen etiam potest, superbiusne an fortius, & maiorenē virtute, an temeritate, vel ambitione isti egerint? Interim negari non debet, ad verum bonum aliquos fuisse prouocatos; atque a malo reuocatos per appetitum honoris, sed per hunc appetitum ipsi non fuerunt verè boni, nisi voluerint honore bene uti. *O si scires, quid sit bonum?* ait S. Augustinus, *Quod habere vis, non est valde bonum; quod esse non vis, hoc est bonum. Vis enim habere sanitatem corporis, hoc est bonum, nec tamen putes magnum bonum esse, quod habet & malus. Aurum & argentum habere vis, ecce & hoc dico bonum est, sed si bene usus fueris; bene autem non uteris, si malus fueris, ac per hoc aurum & argentum malis malum est, bonis bonum est: non quia eos bonos aurum & argentum facit, sed quia bonos inuenit, in vni bonum conuertitur. Honorem habere vis, bonum est, sed & hoc, si bene uteris. Si ergo heroes illi eo honore, quem consecuti sunt, posteros suos, aut iuuentutē, ad similia, non temeritatis, aut ambitionis, sed virtutis exempla hortari voluerunt, non est carpendus ille honoris appetitus. Alia enim præterea causa subsit, necesse est. Neque enim illi virtute ornati sunt, qui propter solum honorem vel bona faciunt, vel mala vitant: cum Ethnicus quoque & princeps**

Valer. Max.
lib. 5, c. 6.

Cic lib 1.
Tuscul. qq.

S Augustin.
serm. 12 in
in Matth.

Aristot. lib 3.
Ethic. c. 8.

Philoso.

Philosophus scribat, non esse verè fortes, qui propter honorem fortia faciunt. Mutius Scæuola igitur, & Curtius, & alij similes non fortes sunt appellandi, sed ambitiosi, quia inordinatè honorem appetierunt. Et multi alij quoque ad virtutum opera, ex appetitu gloriæ humanæ (quemadmodum etiam ex aliorum terrenorum bonorum appetitu) prouocantur; haud tamen is, qui ob humanam gloriam opera virtutis facit, verè atque absolutè, dicendus est virtuosus, vt D. Augustinus demonstrat.

Quid igitur? An non ipsæ diuinæ litteræ homines promissione gloriæ ad bona opera inuitant? Nonnè David ait: *Inclinasti cor meum ad faciendas iustificationes tuas in aeternum, propter retributionem?* Et Paulus: *Is quidem, qui secundùm patientiam boni operis, gloriam & honorè querunt?* Ita sanè aiunt isti, sed loquuntur de retributione & gloria, quæ à Deo habetur, & vera est plenaq; retributio & gloria; & non vana, & inanis sicut illa, quam Ethnicus alijq; sæculi homines spectauerunt. Vnde alio loco ait Apostolus: *Qui gloriatur, in Domino gloriatur: non enim, qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat.* Hæc ergo vera, & à Deo profecta gloria, in diuinis litteris, bonis operibus, præmij loco, repromittitur. Quare rectè statuit Conc. Tridentinum, pium & sanctum esse, intuitu gloriæ ac mercedis æternæ, operari. Quidquid enim à Deo est, quidquid æternum est, vanum non est. Vera igitur gloria, non vana; diuina non humana nobis proponitur, quæ nos inflammet ad præclara quæque agredienda. Illa filios Dei; hæc seruos mundi capit. Ita enim vel Ethnicus Philosophus censuit. Nam Diogenes Cynicus, cum præconem in Olympijs ita pronuntiantè audiisset, *Dioxippus vicit viros: correxit Diogenes: Hic*, inquit, *mancipia potius vicit, ostendens eos nequaquam esse viros, qui in his certarent spectaculis, sed mancipia potius gloriæ peritura.* Scitè S. Ambrosius pièque scribit: *Tantus splendor honestatis est, vt vitam beatam efficiant tranquillitas conscientia & securitas innocentia. Et ideo sicut exortus sol, Luna globum & cetera stellarum abscondit lumina, ita fulgor honestatis, ubi vero & incorrupto vibrat decore, cetera qua putantur bona secundùm voluptatè corporis, aut secundùm sæculum clara & illustra obumbrant. Beata planè qua non alienis aestimatur indicijs, sed domesticis percipitur*

S. Augustin.
lib. 5. de ciuit.
cap. 12.

V.
Psal. 118. 112.

Rom. 2. 7.

2. Cor. 10. 17.

Conc. Trid.
sess. 6. c. 11.

Diog. Laërt.
lib. 6. cap. 5.

S. Ambros.
lib. 2. offic.
cap. 2.

capitur sensibus, tamquam sui iudex. Neque enim populares opiniones pro mercede aliqua requirit, neque pro supplicio pavet. Itaq, quo minus sequitur gloriam, eo magis super eam eminet. Nam qui gloriam requirunt, ipsa ea merces presentium, umbra futurorum est, qua impedit vitam aeternam.

CAPVT XXI.

Gloriam Deo debitam, Deo dandam, immò Deum in gloria appetenda imitandum.

I.

Inc multa deducuntur pia corollaria. 1. Cùm gloria, inter omnia externa bona, sit summum bonum, eam meritò deberi Deo summè excellenti, ac summè bono; ad cuius proinde maiorem gloriam Sanctissimi quique omnia fecerunt, ipso Apostolo ita suadente: *Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* Quod consilium plurimi sequuntur, qui saltem virtute, si non actu, omnia sua in Dei gloriam referunt; quamquam aliqui saltem die Dominico omnia secura hebdomadis opera; aliqui singulis diebus manè, totius diei negotia; aliqui singulis horis offerant. Tertullianus, & D. Hieronymus testantur, olim, apud Christianos moris fuisse, vt initio operis cuiusq; se se cruce signarent, quasi dicerent: *Hoc opus fiat ad gloriam Dei, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* Et quidem orationes, ieiunia, eleemosynæ, aliaq; virtutù opera facile ad Dei gloriam fieri possunt; sed quarit D. Basilius, quo modo quis ad gloriam Dei possit manducare & bibere? & respondet: Si beneficiorum Dei memor, ita animo & corpore sit compositus, vt non tamquã securus omnino manducet, sed vt qui inspectorem habeat Deum; & si proponat, non vt ventris mancipium, ob voluptatē, manducare, sed tamquã operarius Dei, vt vires habeat ad fortùs ei seruiendum, & opera atque mandata Christi exequendum; quod est comestionem & potum in Dei laudem, non ad voluptatem referre. Qua de causa idem S. Pater alibi, recitatis illis Apostoli verbis, *Sive comeditis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia ad gloriam Dei facite,* hæc subiungit: *Accumbens mensa, ora: esitans panem largitori gratiam rependite*

1. Cor. 10. 31.

Tertullian. lib. de corona milit. S. Hieron ep. ad Eustoch.

S. Basl. in breuior. regul. 196.

S. Basl. homil. in Iuliam matrem.